

CARTEA ÎNTÂI

FLEM

CAPITOLUL ÎNTÂI

Moșia Franțuzului, cum i se zicea, era o bucată de pământ gras într-o vâlcea, o fostă albie de râu, la vreo treizeci de kilometri spre sud-est de Jefferson. Cuibărită printre dealuri, departe și izolată, bine delimitată, cu toate că n-avea hotare, situată pe două comitate, dar fără să depindă de vreunul, începuse prin a fi o concesiune, leagănul unei imense plantații de dinaintea Războiului Civil, și ruinele ei – zidurile golașe ale unei clădiri enorme, cu grajdurile și locuințele sclavilor năruite, cu grădinile, terasele de cărămidă și aleile năpădite de bălării – se mai numeau și astăzi Conacul Franțuzului, cu toate că delimitarea lui inițială nu mai exista decât în niște vechi registre gălbejite din grefa tribunalului din Jefferson, și chiar și unele ogoare, pe vremuri fertile, de mult se întorseseră la starea de junglă virgină de bambuși și chiparoși, așa

cum fuseseră înainte de a fi deștelenite de către primul lor proprietar.

Se prea poate să fi fost un străin, deși nu neapărat francez, căci, pentru cei care-au venit după el și au șters aproape cu desăvârșire orice urmă a trecerii lui pe-acele meleaguri, orice om a cărui vorbă avea un iz străin sau a cărui înfățișare sau chiar numai ocupație păreau întrucâtva ciudate ar fi fost un francez, indiferent de naționalitatea pe care spunea el că o are, întocmai cum contemporanii săi orașeni (dacă s-ar fi hotărât să se așeze, să zicem, la Jefferson) i-ar fi spus olandez. Dar acum nu mai știa nimeni ce fusese în realitate, nici chiar Will Varner, care avea șaiszeci de ani și stăpâna o bună parte din concesiunea inițială, precum și locul cu acel conac în ruină. Pentru că străinul, Franțuzul, dispăruse, cu tot neamul, cu sclavii și cu bogăția lui. Pământurile întinse, visul lui, erau acum parcelate în loturi mici, amărâte, ipotecate, pe care se certau directorii de bancă din Jefferson înainte de a le revinde lui Will Varner, și tot ce mai rămăsese de pe urma vechiului domeniu era albia râului, pe care sclavii lui o îndiguseră pe aproape șaisprezece kilometri, ca să-i ferească ogoarele de inundații, și scheletul acelei case enorme, pe care moștenitorii sau urmașii lui o

dărâmaseră cu țărâita – grinzile și balustradele de nuc ale scării, parchetele de stejar care peste cincizeci de ani ar fi ajuns aproape de neprețuit, chiar și lambriurile de pe pereți fuseseră de treizeci de ani puse pe foc. Până și numele Franțuzului fusese uitat, din mândria lui rămăsese doar o legendă despre pământul pe care-l smulsese junglei și-l domesticise, și apelativul folosit acum părea un fel de monument pe care cei care veneau, în căruțe hodorogite, sau călare pe catâri sau chiar pe jos, cu puști cu cremene, și cu câini, și cu copii, și cu alambicuri de făcut whisky în casă, și cu psaltiri protestante, nu erau în stare nici măcar să-l citească, necum să-l pronunțe, apelativ care acum nu mai avea absolut nimic de-a face cu omul de pe vremuri – visul și mândria lui erau praf și pulbere, ca și țărâna uitată a oaselor lui anonime, și din legendă nu mai rămăsese decât povestea banilor ce vor fi fost îngropați în vreun loc undeva, când Grant invadase ținutul în drumul său spre Vicksburg.

Oamenii care l-au moștenit veniseră din spre nord-est, peste munții din Tennessee, în etape marcate de nașterea și creșterea unei generații de copii. Veniseră de pe malul Atlanticului, iar înainte de asta din Anglia și de prin Scoția și Țara Galilor, așa cum dovedesc

unele din numele lor: Turpin, Haley și Whittington, McCallum și Murray, Leonard și Littlejohn și alte nume, precum Riddup și Armstid și Doshey, care puteau foarte bine să nu fi venit de nicăieri, pentru că, fără îndoială, nimeni nu și-ar fi ales vreunul de bunăvoie. N-aduseseră cu ei sclavi, nici scrinuri Phyfe sau Chippendale; de fapt, bunurile pe care le aduceau cei mai mulți dintre ei le puteau purta (și chiar le purtau) în mână. Își alegeau o bucată de pământ și ridicau barăci având una sau două odăi, pe care nu le spoiau niciodată, se căsătoreau între ei, făceau copii și adăugau alte odăi, una câte una, la barăcile inițiale și nici pe astea nu le spoiau, și atâta tot. Urmașii lor cultivau și ei bumbac pe pământurile din fundul văii și porumb pe coastele colinelor, și prin hârtoape ascunse între dealuri făceau whisky din porumb și vindeau ce le rămânea nebăut. Veniseră prin ținut funcționari federali, dar dispăruseră. Mai târziu, se putea întâmpla să dai peste câte un copil, sau vreun bătrân, sau vreo bătrână, care să poarte un obiect de îmbrăcăminte – o pălărie de pâslă, o haină de stofă, o pereche de ghete de oraș – sau chiar să aibă un pistol aparținând dispărutului. Funcționarii locali nu-i supărau decât în toiul alegerilor. Își aveau bisericile și

școlile lor, pe care le țineau pe propria cheltuială, se căsătoreau și comiteau între ei, rar, adultere și, mai frecvent, omucideri și deveneau ei înșiși propriile tribunale și judecători și călăi. Erau protestanți și democrați și prolifici, și în tot ținutul nici un singur negru nu era proprietar de pământ. Negrii străini refuzau categoric să se aventureze pe-acolo după ce se lăsa întunericul.

Will Varner, proprietarul de astăzi al fostei moșii a Franțuzului, era personajul principal al ținutului. Era și cel mai mare proprietar de pământ și inspector de district într-unul dintre comitate și judecător în celălalt, iar membru în comisia electorală era în amândouă, așa că, dacă nu făcea și desfăcea el legea, în orice caz era consilierul juridic al populației unei întregi regiuni, care ar fi repudiat termenul de circumscripție electorală dac-ar fi ajuns vreodată să afle de existența lui și care venea la el nu cu atitudinea omului întrebând: „Ce să fac?“, ci „Ce crezi c-ai vrea să fac dac-ai fi în stare să mă silești?“ Era fermier, cămătar, veterinar; judecătorul Benbow de la Jefferson spunea odată despre el că nu mai pomenise om cu un fel de-a fi atât de blând, care să lase sânge unui catâr și să umple o urnă cu buletine de vot false. Era proprietar pe cea mai mare parte

din pământurile bune din ținut, iar pe multe dintre celelalte avea ipoteci. Era proprietarul prăvăliei și al mașinii de egrenat bumbac și al morii de porumb și de grâu și al potcovăriei din sat și, ca să nu spunem vorbă mare, în ținut se socotea că n-are noroc omul de prin apropiere care încerca să cumpere ceva sau să-și egreneze bumbacul sau să-și macine grânele sau să-și potcovească vitele în altă parte. Era uscat ca o prăjină și aproape tot atât de lung, cu părul și mustața roșii dând să încărunțească și cu ochii mici, duri, scânteietori, de un albastru inocent; arăta a director de școală duminicală metodistă, care în zilele de lucru e conductor de tren, sau invers, și care parc-ar fi fost el stăpânul bisericii sau al căilor ferate sau, poate, al amândurora. Era viclean, ascuns și jovial, rabelaisian în spirit și foarte probabil încă bun la pat (îi făcuse neveste-sii șaisprezece copii, dar în casă rămăseseră numai doi, ceilalți fiind risipiți, căsătoriți sau morți, de la El Paso până la hotarul Alabamei), după cum arăta prospețimea părului său, care, chiar la șaizeci de ani, era mai mult roșu decât cărunț. Era și activ, și leneș în același timp: nu făcea nimic (toate treburile familiei le conducea fiul său) și cu asta își trecea tot timpul, plecat de-acasă încă înainte ca fiu-său să fi coborât și

să-și fi luat gustarea de dimineață, nimeni nu știa unde, doar că se puteau aștepta să-l vadă oricând călare pe bătrânul său cal alb și gras, oriunde până la douăzeci de kilometri depărtare în jur; și primăvara și vara și la începutul toamnei, cel puțin o dată pe lună, bătrânul cal alb stătea legat de un stâlp de gard de alături, iar pe el cineva care trecea îl putea zări șezând pe peluza cotropită de bălării a Conacului Franțuzului, într-un fel de fotoliu înjghebat în casă. Fierarul făcuse fotoliul anume pentru el: tăiasse în jumătate, drept la mijloc, un butoi de făină gol și-i netezise marginile, și-i bătuse în cuie un fel de pernă, iar Varner, cu spatele la splendoarea nobiliară păraginită, ședea mescecând tutun sau fumându-și pipa de cocean de păpușoi, zvârlind din când în când câte-o vorbă unui trecător, destul de jovială, dar nu chiar cât să-nsemne o poftire la a-i ține companie. Toată lumea (cea care-l vedea șezând și cea căreia i se povestea) credea că stă acolo în solitudine, cugetând cum să facă să mai scoată în vânzare o ipotecă, pentru că adevăratul motiv nu-l spusese decât unui comis-voiajor, un vânzător de mașini de cusut pe nume Ratliff – un om care n-avea nici pe jumătate vârsta lui: „Îmi place să stau aici. Încerc să-mi dau seama cum trebuie să se fi simțit smintitu’

care-a avut nevoie de toate astea“ – și continua fără să facă nici o mișcare, nici măcar un semn din cap către grămada de cărămidă veche și țesătura de alei deasupra cărora trona ruina cu multe coloane din spatele lui – „numai ca să mănânce și să doarmă-n ele.“ Apoi adăuga – fără a-i mai da lui Ratliff alte amănunte, de care să se fi putut ajuta să descopere adevărul: „O bucată de vreme aveam impresia c-am să mă descotorosesc de ea, să curăț locul. Dar, Doamne, oamenii au ajuns atât de puturoși, că nu vor nici măcar să pună scara să urce să ia scândurile care-au mai rămas. Îți fac impresia că mai curând s-ar duce în pădure să taie un copac decât să urce mai sus de vârful nasului pentru o grămadă de surcele de brad. Dar, la urma urmei, e mai bine s-o păstrez, așa câtă a mai rămas, dacă nu de alta, măcar să-mi amintescă de unica mea greșală. E singurul lucru cumpărat vreodată în viața mea pe care să nu-l fi putut vinde cuiva.“

Fiul său, Jody, era un bărbat la vreo treizeci de ani, voinic, cam gras, cu un pic de gușă, care nu numai că nu era însurat, dar, așa cum despre unii oameni se spune că exală sfințenie sau spiritualitate, din el emana un miros de burlăcie invincibilă și inviolabilă. Era un bărbat corpulent, promițând să facă în

zece-doisprezece ani o burtă respectabilă, cu toate că deocamdată putea pretinde că are oarecum silueta și degajarea unui tip galant. Iarnă și vară, duminicile și zilele lucrătoare (doar în anotimpul cald renunța la palton) purta sub un costum de postav negru, bun, o cămașă scrobită, fără guler, prinsă la gât cu un buton mare de aur. Îmbrăcase costumul în ziua în care-l primise de la croitorul din Jefferson și-l purta întruna zi de zi, pe orice vreme, până când îl vindea unuia dintre servitorii negri ai familiei, așa că aproape în orice seară de duminică puteai întâlni – și-l recunoșteați imediat – un costum vechi sau parte dintr-un costum vechi de-al lui, plimbându-se pe străzile estivale, și îl înlocuia cu unul nou. În contrast cu salopetele identice ale oamenilor între care trăia, avea un aer dacă nu chiar funebru, în orice caz ceremonios – asta din cauza caracterului său de burlac incurabil –, așa că, privindu-l, îl vedeai, dincolo de înfățișarea lui de ființă molâie și opacă, pe eternul cavaler de onoare, peren și nemuritor, apoteoza masculului incomparabil, întocmai cum prin țesutul hidropic al unui centru înaintaș din 1909 întreveai fantoma zveltă și vândjoasă a celui care pe vremuri jucase fotbal. Era al nouălea din cei șaisprezece copii ai

părinților săi. Deși cu numele prăvălia era încă a tatălui său, el o conducea acum, dar ocupându-se mai mult cu scoaterea la vânzare a ipotecilor, cu mașina de egrenat bumbacul și cu supravegherea fermelor împrăștiate peste tot, pe care tatăl său, la început singur și mai târziu în tovărășie cu el, le cumpărase în decursul ultimilor patruzeci de ani.

Într-o după-amiază era în prăvălie, tăind frâie dintr-un colac de frânghie nouă și făcându-le la capete câte un nod frumos marinăresc, agățându-le apoi în niște cuie bătute-n perete, când, la un zgomot în spatele său, se-ntoarse și văzu profilat în pragul ușii deschise un bărbat mai curând mărunț, purtând o pălărie largă și o redingotă care-i era cam mare, înfipt cam ciudat pe picioare, țeapăn.

— Ești Varner? făcu omul cu un glas care nu era atât dezagreabil – adică nu voia să fie dezagreabil – cât parcă ruginit, nefolosit prea des.

— Sunt unul dintre Varneri, zise Jody cu vocea sa plăcută, și blândă, și dură în același timp. Cu ce-ți pot fi de folos?

— Mă cheamă Snopes. Am auzit c-ai o fermă de închiriat.

— Da? făcu Varner, întorcându-se în așa fel încât să vadă în lumină fața celuiilalt. Și de unde-ai aflat?